

Reflex

Révész Sándor

Büszkeség és szégyenérzet

Kis könyv, nagy reveláció. A huszonegy éves Édouard Louis önmagáról írt kisregénye (Leszámolás Eddyvel, ford. Pataki Pál, Budapest, 2015, Ab Ovo, 184 o.) tizenyolc hónappal ezelőtt jelent meg, villámgyorsan több százezer példányt adtak el belőle franciául, és ki tudja, mennyit még azon a húsz nyelven, amelyre eddig lefordították. A recenziókban tombolnak a szuperlatívuszok. A Le Figaro recenzense már föl is adta, hogy szavakat találjon rá: „Ritka, mint égboltunkon a Halley-üstökös átvonulása, hogy egy könyv annyira eltérjen a többitől, hogy már a létezése is csodának tekinthető, nem is találunk rá szavakat.”

Reveláció akkor van, amikor egyszerre csak meglátjuk, amit nem láttunk. Holott régóta néztük. És mindig ott volt. És mindig nyilvánvaló volt. Mégsem nyilvánult meg nekünk. Ha ezt a francia olvasók így érzik, a magyar olvasónak még inkább így kell éreznie. Mert nekünk az még plusz felismerés, hogy mennyire rólunk szól a mese, ami róluk szól. A gazdag Franciaország alatti társadalmi vegetációról.

Édouard Louis nagyon is szépírodalmi szöveget ír, de egyáltalán nem játszik fikciósdit. A saját gyermekkorát írja meg a saját akkori nevével, saját falujával és családjával, iskoláival és környezetével. A könyvben és annak eredeti címében (En finir avec Eddy Bellegueule) a saját akkori nevével sze-

repel. A vele készült interjúkban nem mond olyasmit, amit önéletrajzi jellegű regények szerzői szoktak, hogy azért a mű az mű, és nem esik pontosan egybe a szerző életével; nem, Eddy azt szokta mondani, hogy ez az, és nem más, mint amit ő átélt.

Pikárdiában vagyunk, Franciaország gazdasági szempontból utolsó helyre rangsorolt, északi régiójában. Itt nőtt fel Eddy egy Hallencourt nevű, a regény szerint alig ezer, a Wikipédia szerint ezerháromszáz lakosú faluban, amelynek ipara a regény szerint is, a Wikipédia szerint is egyetlen üzemből áll. Egy rézarugyárból. Ebben dolgozhatnak a férfiak folyamatos üzemmódban, amíg tönkre nem mennek, mint Eddy apja.

Eddy ebben a faluban töltötte a gyerekkorát, melyről a könyv első mondata szerint egyetlen boldog emléke sincs. Itt szembesült a melegségével, innen tört ki és föl, az École Normale Supérieure-ön keresztül a párizsi szellemi elitbe. Szociológiát tanult, és már most, huszonhárom évesen komoly Bourdieu-szakértőként tartják számon.

A regényét Didier Eribonnak ajánlotta. Eribon fedezte fel őt Pikárdia egyetemének történelem szakán, és vitte át az École Normale-ra. A hatvanas éveiben járó Eribon egykoron szintén szegény és homofób proletárcsaládban nőtt föl, abból tört ki és föl, s lett a francia szellemi élet jelentős személyi-

sége, a melegkérdésről szóló egyik alapmű és egy világszerte elismert Foucault-életrajz szerzője. Eddynek nem kellett szakítania a családjával – a regényben is említi egyik visszatérését a falujába –, de Eribonnak igen. Ő akkor tért vissza három évtized múltán szülővárosába, Reimsbe, amikor az apja meghalt, és akkor végzett ott szociológiai és történelmi elemzést családjáról és a saját útjáról. Az erről írott 2009-ben megjelent könyve, a Visszatérés Reimsbe (Retour à Reims) elementáris és sorsfordító hatással volt Eddyre.

Azt a társadalom alatti – underclass – vegetációt, amelyben a leg súlyosabb gondok, feszültségek és veszélyek koncentrálódnak, amit ezért oly drámai izgalommal nézünk és oly homályosan látunk itt-hon (is), sokkal jobban át tudjuk tekinteni, ha hátrébb lépünk. Oda, ahonnan sokkal szélesebb spektrumot foghatunk át. Mire Édouard Louis könyvének végére érünk, nyilvánvalóvá válik, hogy az az értelmes egész, amelyben az underclass élet- és gondolkodásmód (is) beláthatóvá válik, messze túlnő a mélyszegénységen, Magyarországon és Európa keleti felén. Ez az értelmes egység sok egymással szemben többnyire ellenséges réteget tartalmaz, legalulról föl a szerényen megélő „egyszerű munkásemberekig”, és átfogja a régi, bejárattott, nyugatos demokráciák alsóbb rétegeit is. Előbb-utóbb minden „magyar átokról” kiderül, hogy univerzális átok, és Eddy könyvének is ilyen kiderítő ereje van – nyilván a többi nyelvközösségben is, amelybe belefördítették.

Az underclass fogalmát használni is, elkerülni is nehéz. Gunnar Myrdal nagyjából fél évszázaddal ez-

előtt vezette be ezt a fogalmat, és arra a tartósan deprivált rétegre alkalmazta, mely kiszorult a háború utáni nagy fellendülésből, mert nem hozta magával és nem is volt esélye rá, hogy megszerezze azt a tudást, szakismeretet és kulturális készletet, amellyel az átalakult gazdaságban, társadalomban, munkaerőpiacon megtalálhatta volna a helyét. Ezért ők elszigetelődnek a többségi társadalomtól, és átörökítik elszigeteltségüket.

Az underclass fogalmát azonban a legsötétebb politikai célokra és a legalpáríbb populista demagógiára is föl lehet használni. Ebben a használatban az underclassba a beilleszkedni képtelen, a társadalmi normákat nem ismerő, az adófizetőkön élőködő alja népség tartozik, amely nem a társadalom támogatására, hanem a megvetésére méltó. Ez a visszaélési lehetőség arra int, hogy az underclassról csak az eredeti, szűk értelemben, a gazdasági-társadalmi determináció keretében beszéljenek, és ne foglalkozzanak azokkal az attitűdökkel, gondolkodásbeli, viselkedésbeli sajátosságokkal, amelyek nélkül mégiscsak lehetetlen az underclasst leírni és megérteni. Ennek a dilemmának a meghaladására éppen az Eddy érdeklődésének közepontjában álló Pierre Bourdieu adja a legjobb lehetőséget, amikor egy szintre emeli a gazdasági, kulturális, politikai és szimbolikus tőkét, deprivációt és determinációt. Eddy alighanem Bourdieu-ból meríti a bátorságot ahhoz, hogy ennyire gátlások nélkül tárja föl az underclassból hozott tapasztalatait.

A polgári társadalom alapvető jellemzője a joguralom, de ez nem hatja át mindennapi létünk egészét. Mindannyiunk életének van olyan rétegei, amelyekben nem

tartunk igényt, illetve nem számíthatunk jogaink intézményes védelmére a jogilag értelmezhető és kezelhető ügyekben sem. A családon, avagy az iskolán belüli erőszak magas latenciája például azt mutatja, hogy ez nagyon sokak számára és szemében a joguralmon kívüli tartomány. Az ököljog tartománya. A társadalmi beágyazottság-elszigeteltség mértékét jól mutatja, hogy az élet mekkora részére (nem) terjed ki a joguralom, mekkora a magánszemélyek által alkalmazott fizikai erőszak szerepe és milyen a legitimitása. Eddy gyerekkorának közegében óriási. Ezért is veti ki őt ez a közeg, mert ebbe az erőszakgyakorlásba nem tud beleilleszkedni, mert nem alkalmas rá a személyisége.

Eddy tízéves korában belépett a francia rendszer szerint akkor kezdődő középiskolába, és attól kezdve két idősebb gyerek az iskola egyik elhagyatott folyosóján mindennap leköpte, megverte, megalázta. Eddy nem úgy viselkedett, mint a többi fiú. Nem fiúsan, hanem lányosan. Ezért buzinak minősítették, és mivel a buzikkal barátkozók rossz színben tűnnek fel, senki nem állt vele szóba: „úgy bolyongtam, hogy ne látsszon bolyongásnak, határozott léptekkel, céltudatosan mentem egy határozott irányba, senki nem vehette észre, hogy bojkott alatt állok”. Az észrevétel elől egy kihalt folyosón talált állandó menedéket, és ez a kihalt folyosó biztosította a mindennapi büntetlen verés lehetőségét a két nagyobb fiúnak is. „Itt nem látja senki, nem tudja senki, hogy megvernek. El kellett kerülnöm, hogy máshol, az udvaron, a többiek előtt ütlegeljenek... Ez a gyanújukat igazolta volna, *Bellegueule buzi, hiszen összeverik (vagy fordítva, mindegy)...* Én voltam kínzóim legfőbb szövetségese a

hallgatásban”. (Kiemelés mindenhol az eredetiben – R. S.)

A fiús-férfias viselkedés alapeleme az erőszakosság. „Jól ismertem az erőszakot. Amióta az eszemet tudom, folyton láttam apámat a kocma előtt részegen verekedni a többi részeggel.” A falubeli férfiak számára az erőszak „természetes, magától értetődő volt. Mint a faluban minden férfi, az én apám is erőszakos volt. Mint a faluban minden asszony, az én anyám is panaszkodott a férje erőszakossága miatt.” Ez a két párhuzamos mondat már jelzi, hogy a „magától értetődő”, noha valóban az, mégsem az, mert az asszonyok „magától értetődően” problémaként tematizálják, és nem csak ők. A szülők leleplezik a lányukat, aki titkolni akarja, hogy az élettársa veri. Erre hevesen, de nem következetesen reagálnak. Egyrészt rászorítják, hogy ne tűrje, másrészt el is ismerik, hogy a férfiak már csak ilyenek. Az ő fiuk, Eddy bátyja meg az ő élettársát veri, amit a szülők szintén nagyon súlyos problémaként azonosítanak. Az élettárs a sokadik eset után följelentést tesz, és az a szöveg, amellyel ezt a szülőkkel közli, szemlélteti az ököljog és a joguralom határövezetében uralkodó bizonytalanságot: *„Megmondom őszintén, szeretem a maguk fiát, tisztelem magukat, nem szeretnék magukkal kibaszni, de most muszáj feljelentést tenni, kénytelen vagyok, mert gyerekeim is vannak, na jó, engem megver, de a gyerekeimet nem engedem, értsék meg, féltem a kölykeimet. Tudják ugye, hogy a maguk fia, amikor berúg, megvadul és ütver, nem ez az első eset, de most túl messzire ment. Korábban nem mondtam, mert nem akartam felizgatni magukat.”* Ebben a szövegben együtt van az ököljog elfogadásának és elutasításának a narratívája.

Az apa a közterületen a magától

értetődő, férfias erőszak gyakorlója. A kocsmai verekedések szorosan hozzátartoznak az életgyakorlatához. Mindent elkövet, hogy a fia is „keményfiú” legyen, s rettenetesen szenved attól, hogy nem az. Viszont ugyancsak halálosan fontos számára, hogy élesen megkülönböztesse magát a családját rendszeresen özszeverő, majd elhagyó apjától. Ő otthon csak a falat veri (bár azt nagyon): *„soha nem fogom megverni a feleségemet és a gyerekeimet, lehet, hogy szétbaszok minden falat a házában, de soha nem fogom azt csinálni, amit az a rohadt, kibaszott apám, aki összevert minket.”*

A Bellegueule család anyagi helyzete nehezen határozható meg. Egyrészt számtalan megalázó szituáció adódik abból, hogy nincs pénz; titokban járnak szociális csomagért, másrészt az apa attól borul ki nagyon, hogy a felesége több pénzt keres nála idősgondozással („öreggek seggének törölgetésével”). Konkrétan több mint ezer eurót keres az asszony, miközben ő alig hétszázat. Ez a két fizetés meg a családi pótlék kitesz nagyjából havi kétezer eurót, hatszázezer forintot. Mir gesagt, mondaná erre sok magyar olvasó, de azért nem olyan sok szeretne a Bellegueule családhoz hasonló körülmények között élni. A kiborult apa pedig azt mondja a feleségének, hagyja abba a munkát, az általa keresett hétszáz euró elég egy héttagú családnak. Az apa azt szégyelli, hogy a felesége dolgozik, mert az ő családfői feladata előttemteni a család számára szükséges pénzt. Az anya pedig azt szégyelli, hogy „foglalkozás nélküli”, hogy szakképzettség nélkül maradt, pedig jó esze volt. Ez a két ellentétes irányú szégyenérzet az anyában találkozik, aki: „Tulajdonképpen önmaga ellen is harcolt, az

ellen a megfoghatatlan, megnevezhetetlen erő ellen, amelynek hatására azt kellett gondolnia, hogy egy nő számára lealacsonyító dolgozni, amikor a férje munkanélküli.”

Az anya büszke is volt rá, hogy munkavállaló lett, és szégyellte is. Szégyellte is, büszke is volt rá.

Mindenféle más tekintetben is „állandóan ingadozott a szégyen és a büszkeség között”.

Ugyanezzel az ambivalenciával követték Eddy távolidőzését az ő világuktól. Az ő egyetlen esélyük arra, hogy büszkék legyenek magukra, a saját „egyszerű emberségük” morális megemelése volt az úri népekkel szemben. Ez viszont ellentétben állt azzal, hogy büszkék legyenek fiuk sikeres fölemelkedésére az úri népségbe. „A szüleim értetlenül szemlélték a viselkedésemet, az ízlésemet, az érdeklődési köreimet, de a szégyenérzetük gyakran büszkeséggel vegyült...”, az apa büszkélkedett a gyárbeli haveroknak, hogy a fia óriási tehetség, egyetemre fog járni, és (ami a legfontosabb) gazdag ember lesz. „Ó, aki sose csinált titkot abból, hogy gyűlöli a *burzsujokat*, legalább anynyira, mint az arabokat és a zsidókat, azt kívánta, hogy kerüljek át az ő oldalukra.”

Az apa, az anya, a nővér életében is volt mobilizációs kísérlet. Az anya szakácsnak tanult, de lemorzsolódott, mert 17 évesen teherbe esett: *„Abba kellett hagynom a tanulást, pedig jó képességeim voltak, nagyon intelligens voltam, a szakmunkásképző után főiskolára is járhattam volna, mindenfélét csinálhattam volna később.”* Ugyanakkor szégyen is nem szülni elég fiatalon, gyanús, hogy a gyerektelen nő lesbikus vagy frigid, vagy *„nem baszták meg rendesen”*.

A nővér középiskolai nyelvtanár akart lenni, de a pedagógiai tanács-

adó ezt nem találta reálisnak, és lebeszélte róla. Bolti eladó lett, az anyja pedig csalódott.

Az apa sikertelen fiatalkori kitörési kísérletére, amit ő szégyellt és amiről nem beszélt, a felesége büszke volt. Mert a falubeli férfiak általában nem mentek messzire. Maradtak a helyi gyárban, vagy valamelyik közeli, ugyanolyan porfészekben telepedtek le. De az apa egyszer csak elküldte a gyárbéli főnökét a fenébe, kapta magát, és lement délre új életet kezdeni. Nem lehet tudni igazán, hogy ott mi történt vele, csak annyit, hogy szert tett egy sötét bőrű arab barátára, akivel hónapokon át sülve-főve együtt volt. Aztán hazatért, és visszament a gyárba. *„És ezér nem beszél apád az utazásáról, hogy milyen vót, amikor délen élt, mer ugye nagyon furcsa, egyáltalán nem logikus, hogy most azt mongya, hogy meg kell ölni az arabokat, és amikor lenn élt délen, a legjobb haverja egy arab vót. Én mondom neked, nem értem, hogy az apád mér ilyen rasszista, igaz ugyan, hogy az araboknak és a négeknek mindenre van joga, és hogy elveszik előlünk az államtól nekünk járó pénzt, de azért én mégse akarom megölni vagy felakasztani őket, nem akarom táborba zárni őket, mint az apád.”*

Az anya idegenellenessége a funkcionalitás határáig tart. Addig, ameddig a belátható, vélelmezett önérdeksérem. Az apa pedig a számára adott társadalmi pozíció értékét, méltóságát, az önérzetes büszkeség esélyét védi minden egyéb, bármilyen alapon azonosítható pozíció alárendelésével, az úri népség körében honos politikai korrektség által nem korlátozott, körkörös és végletes verbális erőszakkal. Az osztálygyűlölet és a fajgyűlölet között nincs funkcionális különbség, az kiterjed a pofátlanul

sokat kereső és mégis sztrájkoló pedagógusokra, zsidókra, németekre, arabokra egyaránt. Faji alapon a nem franciákra, osztályalapon a franciákra, a saját közegen kívül mindenkire.

Természetesen a buzikra is, hiszen a buziság eleve szemben áll minden „helyi értékkel”. Mindazzal, amit az a közeg egy férfitől elvár, és megtestesíti azt a puhányságot, ami a komoly munkát nem végző, a fizikai erőfeszítést nem ismerő, élőködő osztályellenség sajátossága. Ez az osztálygyűlölet még a gyógyszerekre is kiterjed, mert komoly férfi állja a fájdalmat, legyúri vagy túri a testi bajokat. A gyógyszer a puhányok menedéke. A buziké.

„Föl kéne akasztani ezeket a rohadt buzikat, vagy vasrudat dugni a seggükbe” – így vélekedik barátával együtt az apa italozás közben. Volt a környéken egy bátor meleg férfi, aki nem rejtőzködött, hanem férfi ismerősével megjelent a táncmulatságokon. A végletesen homofób apa pedig megvédte őt, amikor meg akarták verni: *„Hagyjátok már békén, a rohadt kurva életbe, nagyon vagánynak hiszitek magatokat, mi? Mi közöttök hozzá, ha buzi, zavar talán?”*

Az apa egyébiránt meglehetősen sokat ivott. Kocsmában is, otthon is. Munkanélküli korában naponta leitta magát a barátaival, és mondogatta, hogy már több pasztisz folyik az ereiben, mint vér. Viszont a faluját is megvetőleg jellemezte azal, hogy tizenkét kocsmá jut ott az alig több mint ötszáz lakóra.

Az önnön szabálytalan vonzalmait kiskorától átérző és beilleszkedni, megfelelni igyekvő gyerek nyilván annál jobban gyűlöli a buziságot, minél inkább igyekszik legyőzni azt saját magában. Eddy rettegve

rejtegetett naplójának minden oldalán megírta, mennyire szeretne lány lenni. S ezzel párhuzamosan: „megszállottja lettem annak, hogy Rudyt [a kisöccsét – R. S.] heteroszexuálisnak neveljem. Egész kicsi kora óta dolgoztam ezen: állandóan azt ismételttem neki, hogy a fiúk a lányokat kedvelik, néha még azt is, hogy a homoszexualitás undorító, *egyenesen ocsmány*, elkárhatsz, pokolra juthatsz, betegségbe eshetsz miatta.” Eddy buzgón buzizott, köcsögözött, buznyákozott, igyekezett mutatni, mennyire utálja a homokosokat, hogy elterelje magáról a gyanút, és magát is biztassa, amikor megpróbált rendes, kemény fiúvá válni. A középiskolában volt egy nála is nőiesebb fiú, aki nem is akart másnak mutatkozni, mint amilyen volt, tehát nem osztozott Eddy szenvedésében. Eddynek tetszett is, de ő távolságot tartott tőle. Amikor alkalom adódott rá, a zsúfolt folyosón Eddy rá is ordított, hogy *„Fogd be a pofád, te buzi*. A diákok nevettek. (...) A sértéssel egy pillanat alatt sikerült áthelyeznem a szégyent őrá.”

A szégyen elleni védekezés elemmentáris erejű motiváció. A rászorultság szégyenét annak lemocskolásával lehet elfedni, akire rászorul az ember. Ilyen már eleve a segélyező állam, mely a segélyek tekintetében folyvást csak szigorít, és amúgy semmilyen szigort nem tanúsít. Holott büntetni kellene *„az arabokat, az alkoholt, a drogot, a... botrányos szexuális viselkedést... egy kis rendre lenne szükség ebbe az országba”* – vélekedik az anya.

Eddy családja a hitelező boltosnőre is rászorult. *„Menjél te, mer mivel gyerek vagy, ha felírásra kérsz a boltosnétól, neked igent mond, viszont nekem biztos nemet mondana az a vén picca.”* Így küldi

el a boltba Eddy az anyja. Így elmenni a boltba, a mama kérését el-suttogni a többi vevő előtt eleve nagy megaláztatás. Egy *„vén picának”* el-suttogni pláne. S akkor jön a boltosné azzal, hogy de most aztán legutoljára, most már tényleg muszáj lesz fizetni, s a szüleid *„Mért nem dolgoznak többet, ha pénzre van szükségük? Mondd meg nekik, hogy én mindennap reggel nyolctól este nyolcig itt vagyok a boltba, csak így jut az ember valamire.”* Ezt a szégyent már nem lehet fokozni, a megszégyenítő jötevőt nem lehet nem gyűlölni, s a fensőbbes lecséztetést muszáj valakinek önértékvédő fensőbbességgel továbbadni.

Így nézi le az anya az egész faluval együtt a még szegényebb szomszédait, akiknek nem volt munkájuk, akiket naplopóknak neveznek, akik *„élvezik a szociális segélyt, amúgy a kisujjukat sem mozdítják, csak várják, hogy a szájukba repüljön a sült galamb”*. Eddy-t ebbe a közvélekedésbe nevelik bele, miközben azt is megtanulja, hogy senkinek nem kell tudni róla, ha segélyért mennek, s meg kell értenie az apját is, hiába mondják őt naplopónak némelyek, hiába hogy ha akar, alighanem vissza is mehetne a gyárba dolgozni, ő már nem fog tudni kimászni abból a munkátlan alkoholizmusból, amelyben elmerült. *„Micsoda elszánt, kétségbeesett erőfeszítés újra meg újra, hogy másokat önmagunk alatt valónak tarthassunk, hogy ne mi legyünk a társadalmi létra legalsó fokán.”*

Ebben segít a higiéniai felsőbbrendűség, a tisztább tudata. Hogy tudniillik a szegényebb szomszéd sokkal koszosabb is. *„Anyám mindig büszkén hangoztatta: Attól, hogy szegény az ember, még nem kell piszkosnak lenni, nekünk nincs túl sok pénzünk, de legalább a ház tiszta, és a gyerekeimen mindig*

frissen mosott holmi van, nem koszosak.”

A ház azonban nem volt tiszta, és nem is lehetett, mert mellette húzódtak a szántóföldek, ahol jöttek-mentek a traktorok, verték fel a port, amit a szél is mindig behordott, s az anya a fenti büszke és offenzív állításával ellentétben a szégyen ellen védekezve azt hajtogatta, hogy *„Hiába takarítok, sosincs tisztaság, nincs is kedve az embernek erőlködni egy ilyen rohadt viskóba.”* *„Nem ház ez, hanem romhalmaz.”*

A mosott ruhák pedig mosatlan fogó gyerekeket fedtek. Amikor a középiskolában a két nagyfiú, akik Eddy naponta verték, közel hajoltak áldozatukhoz, „éreztem a büzös lehetőséget. Valószínűleg soha nem mostak fogat, ahogy én sem. A falubeli anyák nem nagyon törődtek a gyerekeik fogainak ápolásával. Nem volt pénz fogorvosra, de ezt így vagy úgy megideologizálták. Azt mondogatták, *Vannak az életben fontosabb dögök is.*” Ezért Eddy majd később borzasztó fájdalmakkal, álmatlan éjszakákkal és szégyenűző hazugság kötelezettségével fizet. Azt mondja majd az évfolyamtársainak az École Normale-ban, hogy a szülei bohém entellektüelek, „akik annyira az irodalmi műveltségemre helyezték a súlyt, hogy az egészségemre már nem jutott energiájuk”.

Amitől Eddy regénye annyira életszerű, annyira a sablonok fölé emelkedik, az az inkonzisztencia természetességének az érzékeltetése. Aki beleszületett ebbe a természetességbe, majd kivált belőle, csak az tudhatja, mennyire nem érzékeltette a többiekkel együtt azt az ellentmondásosságot, ami értelmiségiként ugyancsak természetesen nyilvánvalóvá vált számára. Az in-

konzisztencia konzisztenciája uralkodik abban a közegben, amelyben Eddy felnőtt.

Az „egyszerű” emberek magatartása, attitűdjei nem egyszerűek, és a legkevésbé sem egyszerű megragadni őket. Eppen az egyszerűség, vagyis az értékrend, a világnézet, a logikai rendszer koherenciájára való törekvés hiánya könnyíti meg az inkonzisztens viselkedés- és gondolkodásmód fenntartását, amellyel a különféle, egymásnak ellentmondó funkciókhoz rugalmasan alkalmazkodni lehet. Az iskolában Eddyék számára a befogadó, toleráns szellemiség normáit közvetítették verbálisan. De ennek nem volt jelentősége, mert az inkonzisztens véleményformálásba ezeknek a kincstári elveknek a tudomásulvétele probléma nélkül összefér az ellentétükkel.

Hallencourt-ban egy mérsékelt jobboldali polgármestert egy szocialista váltott tavaly az önkormányzati választásokon, és a Front Nationalnak ott egyelőre nincs komolyabb súlya. Az Hallencourt-t magában foglaló Somme megyében viszont a tavalyi EP-választásokat a Front National – „igent Franciaországra, nemet Brüsszelre” jelszóval – 37 százalékkal megnyerte. Ebben a közegben nyilvánvalóan nem nagyon működnek olyan gátások, melyek eltérítenék az „egyszerű” embereket attól, hogy a világgal való elégedetlenségüket a Front Nationalra adott szavazattal fejezzék ki. Lehet azt mondani, hogy a szavazatuk nem jelenti azt, hogy „úgy is gondolják”, de a helyzet az, hogy gondolkodásuk rugalmas inkonzisztenciája folytán képesek egyszerre „úgy is gondolni” meg nem is. A szituációtól, az aktuális elvárásoktól és a lehetőségek-től függően.

Az „egyszerű emberek” különbö-

zói rétegei veszélyeztetők és veszélyeztetettek. Jelentős mértékben egymást veszélyeztetők és egymás által veszélyeztetettek. Egyszerre védendők és kivédendők tehát. De miképp? Egy társadalom minőségét alapvetően meghatározza, hogy milyen mértékben, milyen arányban és milyen normák szerint gondolkodnak benne konzisztens módon. De normatív és következetes népneveléssel, az inkonzisztencia kimutatásával az inkonzisztens gondolkodásmódot nem lehet befo-

lyásolni, mert az éppen azt jelenti, hogy az elfogadás is, a „belátás” is összefér az elutasítással, elzárkózással. Minden attitűd annyira erős, amennyire szükség van rá. Társadalmilag és lélektanilag. A szégyen elleni védekezéshez, a büszkeségért való támadáshoz. Hogy az ember embernek érezze magát. Annyit tudunk (tenni), amennyit erről a szükségéről tudunk.

Most már mindenesetre sokkal többet tudunk, mint Eddy előtt.

100

**HŐS
ÖKT
ERE**

Az vagy, amit teszel!

Tanári tréningek a Hősök Tere Kezdeményezéssel!

Olyan világban szeretnénk élni, amelyben **merünk kiállni és tenni magunkért és másokért**. Ahol az együttérzés társadalmi norma, és ahol hiszünk abban, hogy megfelelő erőfeszítéssel bármiben képesek vagyunk a fejlődésre. Ezért hoztuk létre a Hősök Tere Kezdeményezést.

Philip Zimbardo szociálpszichológus professzoroktatási modelljére alapozva tréningprogramot indítottunk, amely több évtizedes kutatás eredményeit hasznosítja. A képzésen pedagógusok, iskolapszichológusok, fiatalokkal foglalkozó szakemberek egy olyan új, gyakorlatorientált szemléletet sajátíthatnak el, amelyet saját tanítványaiknak adhatnak tovább.

A **Hősök Tere Tanári Tréning** anyagát két modul együtt alkotja: a **Báméskodó-hatás** és a **Mindset (fejlődésfókuszú gondolkodásmód)**.

Ha szeretné hozzásegíteni a gyerekeket, diákokat, hogy

- elhiggyék, képesek fejlődni
- az erőfeszítést is eredményként tudják kezelni
- növeljék teljesítményüket, és kihozzák magukból a maximumot
- megtanuljanak célokat kitűzni, és el is ériék őket
- nyitottabbá váljanak
- kiálljanak magukért és másokért
- észrevegyék, ha szükség van rájuk egy adott helyzetben
- képesek legyenek jól és hatékonyan segíteni másoknak

akkor várjuk jelentkezését a Hősök Tere weboldalán (<http://www.hosoktere.org>) található jelentkezési lapon, kérdéseit pedig a training@hosoktere.org címen.